

ÅRSRAPPORT

2018 Sør-Hålogaland bispedømme

DEN NORSKE KIRKE
Sør-Hålogaland bispedømme

Innholdsfortegnelse

I	Leders beretning.....	1
II	Introduksjon til bispedømmet og hovedtall.....	4
III	Årets aktiviteter og resultater	7
	Gudstjenestelivet blomstrer.....	8
	Flere søker dåp og trosopplæring	10
	Folkekirken engasjerer seg i samfunnet.....	14
	En landsdekkende lokalt forankret folkekirke.....	17
	Samarbeid kirke/ skole og barne-/ ungdomsarbeid.....	20
	Biskopens virksomhet relatert til visitaser, motivering og samordning.....	22
IV	Styring og kontroll i virksomheten	23
	HMS/Arbeidsmiljø	23
	Likestilling	24
	Vurdering av mislighetsrisiko	25
V	Vurdering av framtidsutsikter	26
VI	Årsregnskap.....	28
	Regnskapsrapport for budsjettgruppe 1A, brutt ned på kontogrupper	32

I Leders beretning

Folkekirken i Sør Hålogaland – «ei åpen dør i tro, håp og kjærlighet»

Nærmere 80,5 % av befolkningen i vårt bispedømme er medlemmer av Den norske kirke. Fortsatt er kirken en viktig del av dagliglivet for den enkelte. Barn blir døpt og konfirmert. Gudstjenester holdes, og hver uke møtes tusenvis av mennesker i bispedømmet kirken og kirkens budskap. Nye generasjoner kommer til og føler tilhørighet til den samme kirke som sine foreldre og besteforeldre. Vi skal være der med et budskap som bringer respekt, håp, glede og fellesskap. Oppslutning om folkekirken er fortsatt svært høy i vårt bispedømme!

Folkekirken i bispedømmet, dåpsdeltakelse og gudstjenesteliv

Statistikken for 2018 slår fortsatt fast at Sør-Hålogaland bispedømme står sterkt som et folkekirkebispedømme.

Vi tror at vi enda lever i en tid der det skal lite til for å holde oppe dåpstallene, men skal vi lykkes må tiltakene være av mye mer inviterende art. Dagens unge foreldre må i mye større grad få kunnskap om dåpens innhold fra oss som jobber i kirken. Dåp må være et grunnleggende satsningsområde fremover. Å holde oppe dåpstallene er kirkens prioritet nummer en, og helt avgjørende for at Den norske kirke fremdeles forblir Norges folkekirke.

Presset på de økonomiske rammene får et stadig større fokus i arbeidet med planlegging av antall gudstjenester og kirkelige handlinger. Det er imidlertid svært gledelig at oppslutningen om kirkelige handlinger holdes oppe på et høyt nivå til tross for nedgang i antall gudstjenester.

En kirke i endring, et bispedømme i endring

På Kirkemøtet i 2019 vil både kirkeordning og økonomisk fordelingsnøkkel mellom bispedømmene være på dagsorden. Det er åpenbart at det er ulike ønsker om hvordan kirkens økonomi skal fordeles, og hvordan kirken skal styres i fremtiden. Sør-Hålogaland biskop har spilt inn at det bør være fleksibilitet i forhold til hvordan kirken organiseres sett i sammenheng med lokale og regionale behov, og at det bør være ordninger som i større grad kanalisere økonomien til lokalmenighetenes aktiviteter og mindre til administrative enheter.

På mange måter skal kirken tilpasses samfunnet på lik linje med andre tros- og livssynssamfunn. Samtidig vil kirken fremdeles ha en spesiell plass i det norske samfunn. Leder og biskop er glad for at kirken har fått et eget kapittel som skal ivareta kirkens særegenhet, og håper at regjeringen er åpen for innspill fra kirken når endelig innhold og tekst i kapitlet skal utformes. Vi er også spente på hvilke økonomisk ansvar regjering og storting vil ta til bevaring av de mange flotte kirkebyggene vi har.

Rettssubjektet Den norske kirke (rDnk) har i 2018 startet prosessen for effektivisering av merkantile funksjoner. Staten satte ved virksomhetsoverdragelsen krav til rDnk om at bispedømmerådene og det administrative kirkerådet måtte få til en mer effektiv produksjon av merkantile tjenester som skal sørge for en samordning av lønnsarbeidet for presteskaper og

alle de kontoransatte i rDNK. Det er også satt i gang prosess for en mer effektiv fakturahåndtering, samt en felles arkivenhet for rettssubjektet. Slike prosesser berører alle ansatte, også de ansatte som ikke er direkte berørt. I vårt bispedømme er enkeltpersoner blitt berørt på ulik måte. Leder og biskop er svært godt fornøyd med prosessen i eget bispedømme. Ikke minst er vi imponert over hvordan den enkelte med sine spesielle utfordringer, har taklet presset, samtidig som nødvendige valg har måttet bli tatt.

I lys av effektiviseringsprosessen og bispedømmerådets vedtak i 2017 om nedtak av fem prestehjemler og én stillingshjemmel, vil bemanningssituasjonen og strukturen ved kontoret bli gjennomgått. Inn i denne prosessen vil det være naturlig å ta med seg spørsmålet om man i en fremtidig modell skal tenke seg færre ledere ved kontoret nå når antall ansatte reduseres. Færre ledere ved kontoret vil kunne bidra til en mer samlet ledelse av utøvende myndighet og å skape større forståelse for at prester og andre kirkelige ansatte dypest sett jobber med «samme sak». Stiftsdirektør har planer om å fremme sak for bispedømmerådet høsten 2019.

Rekruttering

Dessverre har 2018 også vært et år der Sør Hålogaland bispedømme har slitt med rekruttering til prestestillinger. Vi har underskrevet 71 vikaravtaler dette året, mot 61 i 2017. Ved årsskiftet har vi 22,5 ledige prestestillinger, mot 16 i 2017 og 14 i 2016. 15,5 av disse har vært dekket helt eller delvis opp av vikar. Takket være flinke vikarer og gode løsninger har vi klart å holde aktiviteten i menighetene oppe. Et synlig bevis på dette er at det er små endringer i tallene generelt, mens vi faktisk har hatt en økning i gudstjenestedeltakere fra 2017 til 2018.

Sett i lys av at det utdannes færre prester og andre vigslede stillinger enn de som slutter, utfordres vi til alternative løsninger for å kunne holde gudstjenesteliv og menighetsarbeid tilstrekkelig oppe for å unngå ytterligere nedgang i antall medlemmer. Å få flere unge til å velge kirkelig utdanning er i seg selv en stor og langsiktig utfordring for hele Den norske kirke. Tiltak som «second career» og ekvivalering av andre utdanninger blir viktige bidrag for å få flere prester og andre kirkelige medarbeidere, men vil nok ikke kunne fylle alle ledige hull. Kanskje burde man forske mer på hvorfor dagens ungdom ikke velger kirkelig utdanning slik at mer riktige langsiktige tiltak kan settes inn. For at vi skal kunne opprettholde en levende folkekirke i hele vårt bispedømme, er rekruttering av nye medarbeidere helt avgjørende.

Økonomien i bispedømmet

Det er gledelig at vi etter to år med merforbruk kan gjøre opp årsregnskapet i 2018 med et mindreforbruk, men regnskapet gjøres opp med en liten «bismak» når vi med ganske stor sikkerhet vet at mindreforbruket i all hovedsak skyldes ledige prestestillinger som vi ikke greier å fylle, hverken med fast tilsatte eller med vikarer. Dette var mer eller mindre tidligere et nordnorsk fenomen, som nå har blitt en stor utfordring nasjonalt.

Bispedømmerådet

Bispedømmerådet har i 2018 hatt seks møter og 48 saker inkludert orientering og referatsaker. 15 tilsettingssaker mot 14 i 2017. Det normale har vært åtte møter i året, men på grunn av behov for å redusere kostnader både i 2017 og 2018, har møtefrekvensen vært noe lavere. Bispedømmerådet hadde seks møter, 48 saker, herav 15 tilsettingssaker.

Prestetjenesten og prostene

Når det gjelder ledelse av prestatjenesten, er både biskop og bispedømmeråd avhengig av dyktige proster. Vi kan glede oss over at det nå er fast tilsetting i alle stillingene og at kvinneandelen er 62,5% (fem av åtte) pr. dags dato. Til utarbeidelsen av årets årsrapport har prostene bidratt med helhetlige og gode rapporter fra de respektive prostiene i tråd med de rutiner vi har lagt opp til. Det vises for øvrig til omtale av prestatjenesten i kapittel to og tre.

Bodø, 13. februar 2019

Marit Hermstad
bispedømmerådsleder

Ann-Helen Fjeldstad Jusnes
biskop

II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall

Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Sør-Hålogaland bispedømme er for rapporteringsåret 2018 underlagt rettssubjektet Den norske kirke.

Tilknytningsform, myndighet og ansvarsområde

Sør-Hålogaland bispedømme ble opprettet i 1952 ved at Hålogaland bispedømme ble delt og er ett av 11 bispedømmer i Norge. Bispedømmerådet har 11 medlemmer inkludert en lulesamisk representant. Sammen med de andre bispedømmerådene utgjør rådet Kirkemøtet. Biskopene utgjør Bispemøtet. Myndighet og ansvarsområde for biskop og bispedømmeråd følger blant annet av Kirkeloven, gravferdsloven og tjenesteordning for biskop, prost og menighetsprest. Tilsettingsreglement, økonomiinstruks og tildelingsbrev er også viktige dokumenter som sier mye om myndighet og ansvarsområde. Bispedømmet blir ledet av to organ, Biskopen og Bispedømmerådet med felles administrasjon ledet av stiftsdirektør. Kontorsted er Bodø.

Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet på alt det som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene. Rådet skal fremme samarbeid mellom de ulike menighetsråd og andre lokale grupper innen bispedømmet. Bispedømmet fordeler statlig tilskudd til trosopplæring og særskilte stillinger innen diakoni og undervisning. Bispedømmet kan opprette og nedlegge stillinger innenfor tildelt ramme. Bispedømmerådet tilsetter proster, menighetsprester, prostiprester samt fengselsprest og studentprest. I tillegg er bispedømmerådet arbeidsgiver for de tilsatte ved bispedømmekontoret. Biskopen leder prestatjenesten og stiftsdirektøren er utøvende myndighet for bispedømmerådet og daglig leder for de ansatte på bispedømmekontoret.

Overordnet mål og samarbeid med andre, kirkelige fellestråd, frivillige kristelige organisasjoner

Bispedømmeråd og biskop har lagt til grunn de mål og føringer som er gitt av Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet samt handlingsplanen for bispedømmet legges også til grunn for virksomheten og aktivitetene. Visjonen for Sør-Hålogaland er «*Folkekirka i Sør-Hålogaland - ei åpen dør i tro, håp og kjærlighet*».

De områdene som er mest synlige er:

- Prestetjenesten
- Gudstjenester og kirkelige handlinger
- Dåp, trosopplæring og undervisning
- Kirkemusikk og kultur
- Diakoni
- Misjon
- Tilskuddsforvaltning, godkjenningssaker og oppgaver knyttet til gravferdslov og forskrift

Sør-Hålogaland bispedømme ønsker å være folkekirke der folk bor. I vårt bispedømme er det ved utgangen av 2018 86 sokn og 44 fellestråd fordelt på 44 kommuner. Bispedømmet har samarbeid med kristelige organisasjoner og har et formelt samarbeid med misjonsorganisasjonene som er tilknyttet Samarbeid for menighet og misjon (SMM).

Omtale av organisasjon, ledelsesstruktur og antall ansatte samt lokalisering

Sør-Hålogalands biskop og bispedømmeråd har felles administrasjon. I bispedømmet er det åtte prosti som hver for seg er eget tjenesteområde for prestene. De øvrige kirkelige tilsatte har i hovedsak fellestrådet som sin arbeidsgiver. Bispedømmekontoret er organisert i to avdelinger med hver sin avdelingsleder.

I vårt bispedømme er det 87,75 stillingshjemler for presteskapet og 14,85 stillingshjemler ved bispedømmekontoret, inkludert biskop. I tillegg har vi engasjementstilling innen pilegrim, sentralbord og økonomi. Alle stillingene har bispedømmerådet som arbeidsgiver. I Sør-Hålogaland bispedømme er det tilsatt om lag 400 medarbeidere i de lokale menighetene med de 44 fellestrådene som arbeidsgiver.

Nøkkeltall for bispedømmet

Medlemmer/ innbyggertall/ inn- og utmeldinger, inkludert endringer fra 2017 og 2018.

Nøkkeltall Sør-Hålogaland	2016	2017	2018
Antall innbyggere	242 476	242 866	243 385
Medlemmer og tilhørige	198 420	197 242	195 910
Innmeldte	118	83	82
Utmeldte	1657	603	502

Kilde SSB og Statistikkhefte 2018

Utvalgte volumtall

Antall døpte, konfirmerte, vigsler, gravferder, gudstjenester totalt og deltakere samlet, inkl. tall fra 2014 – 2018.

Utvalgte volumtall Sør-Hålogaland	2014	2015	2016	2017	2018
Antall døpte	1901	1796	1602	1506	1438
Antall dåpshandlinger	1901	1796	1738	1629	1545
Antall konfirmerte	2227	2151	1991	1940	1870
Antall vigsler	422	404	386	373	361
Antall gravferder	2138	2268	2163	2200	2257
Antall gudstjenester totalt	3915	3756	3693	3605	3549
Antall gudstjeneste deltakere samlet	295 752	289 908	270 747	269 019	288 577

Nøkkeltall for årsregnskapet

	2016	2017	2018
Antall årsverk	92,5	82,6	102,6
-herav i prestatetjeneste	77,6	68,6	88,8
Samlet tildeling budsjettgruppe 1A	78 601 000	86 038 000	80 514 000
Utnyttelsesgrad budsjettgruppe 1A	106,1 %	102,2 %	99,5 %
Lønns- og driftsutgifter	83 379 837	87 957 281	80 080 862
Lønnsandel av driftsutgifter	83,3 %	88,8 %	87,1 %
Lønnsutgifter per årsverk	751 141	945 862	680 212

Det er brudd i tidsseriene siden «Samlet tildeling budsjettgruppe 1A» for 2016 er oppgitt som brutto utgifter, mens fra 2017 er også inntektsrammen inkludert. Tallene for 2016 og 2018 er eks. pensjon, mens for 2017 er avsetning til pensjon inkludert og utgjør kr 10 482 000. Når det gjelder «Lønnsandel av driftsutgifter», er hele kontogruppe «5 - Lønnskostnad» inkludert i tallene for 2017 og 2018, mens det for 2016 kun er lønn og arbeidsgiveravgift som er lagt til grunn. I tillegg er «Antall årsverk» beregnet ulikt alle tre årene. For 2016 er det antall «produserte» årsverk, fratrukket permisjoner og inkludert vikarer og midlertidig ansatte, som er lagt til grunn. For 2017 inkluderer tallene kun antall fast ansatte, mens for 2018 er det antall stillingshjemler uavhengig av vakanser og midlertidige ansatte som er oppgitt.

III Årets aktiviteter og resultater

2018 har på mange måter vært et krevende år, særlig på grunn av to forhold. Vakanse i mange prestestillinger, og en utfordrende økonomisk situasjon der bispedømmet skulle hente inn et tidligere merforbruk. Likevel viser innrapporterte tall og statistikker at aktivitetene i menighetene er stor. Nøkkeltallene viser en liten nedgang i antall medlemmer og tilhørige, antall dåpshandlinger, antall konfirmerte og antall vigslers. Antall gravferder viser en liten økning.

Men først og fremst er det innrapporterte tallmaterialet så stabilt at vi ser dette som et tydelig uttrykk for at folkekirka står sterkt i Sør-Hålogaland, med en medlemsprosent på 80,5%.

Antall gudstjenestedeltakere har økt med 10 % på søn- og helligdager, og 6 % for det totale antall gudstjenester. Antall gjennomførte gudstjenester er redusert med 2%, og flere av prostene melder at vi nærmer oss en smertegrense for hvor få gudstjenester vi kan avholde, og fortsatt oppfylle målet om å være en landsdekkende folkekirke.

I fjorårets rapport fortalte vi at vi ser en *fare for et fortsatt redusert antall gudstjenester totalt sett, og dermed også et redusert antall gudstjenester med dåp, på grunn av økt press på prestetjenesten og flere vakante stillinger over tid, utgjør en moderat til stor risikofaktor. Særlig gjelder dette tilgjengeligheten for dåp.*

Vi har en klar målsetting om å gjøre dåpen mer tilgjengelig, overalt og alltid, men erfarer at det er stor fare for at det motsatte skjer. Dette er en utvikling vi vil følge nøye.

Biskopen har i lang tid arbeidet med revidering av gudstjenesteforordningene, i samarbeid med prostene og menighetene. Når antall gudstjenester på søn- og helligdager reduseres, slik de nye gudstjenesteforordningene legger opp til, betyr at det blir et større «press» på dåp på de gudstjenestene som planlegges. Biskopen vektlegger i alle de sammenhenger der det er naturlig og mulig at antall dåp i en gudstjeneste aldri må bli et «problem». Tvert imot, så jobber vi målrettet i hele organisasjonen for at tilgjengeligheten for dåp skal øke.

Flere av prostene beskriver at et høyt antall vakanser i bispedømmet har medført mye arbeid for å skaffe vikarer, både for proster og administrasjon. Vikarene har gjort en god jobb, men blir ikke involvert i det menighetsbyggende, langsiktige og strategiske arbeidet lokalt, på samme måte som de fast tilsatte. «Unødvendig mye tid går bort til ikke-operative ting» sier prosten i Vesterålen. Vi er avhengig av tjenestevillige pensjonister. Uten dem hadde vi ikke hatt mulighet til å levere tjenester på en så god måte. I Vesterålen er det 10 faste prester og 4 pensjonister. Vakanser i stillinger og hyppig vikarbruk medfører slitasje og økt belastning på de som er i jobb, og drifter de faste aktivitetene i menighetene.

Prestene har en nøkkelfunksjon i det lokale menighetsliv, både i forhold til gudstjenesteliv og trosopplæring. Når presset på prestetjenesten øker, påvirker dette arbeidet med gudstjenester, trosopplæring, diakoni, kultur og kirkemusikk, det langsiktige samarbeidet med frivillige medarbeidere og ikke minst rekruttering av nye medarbeidere.

Det er positivt at alle menighetene har utarbeidet lokale planer for trosopplæring, men vi ser at det er et stort sprang mellom planlagte timer og gjennomførte timer. Revisjon av

trosopplæringsplanene blir en prioritert oppgave for 2019 og må sees i sammenheng med gudstjenesteforordningene.

Et av de arbeidsområdene som har vært prioritert i 2018 er å få flere diakoniplaner. Dette har resultert i at flere menigheter spesielt i byområdene, har utarbeidet felles diakoniplan. Fordelen med dette er at menighetene lettere ser hva de kan samarbeide om, og ikke nødvendigvis driver like tiltak parallelt i menighetene.

Vi erfarer at det er vanskelig å få kvalifiserte søkere til fagstillinger som prest, diakon, kateket og trosopplærer. Biskopene i Sør-Hålogaland og Nidaros har tatt initiativ i samarbeid med Nord universitet, til å kartlegge behov og muligheter for å opprette et kirkefaglig senter i regionen. Vi ser det som helt avgjørende å legge til rette for å kunne styrke den kirkefaglige kompetansen i våre bispedømmer fremover.

Gudstjenestelivet blomstrer

Statistikken viser at antall gudstjenester på søn- og helligdager er redusert med 2 %, og at antall gudstjenestedeltakere har økt med hele 10 %. Dette har blant annet sammenheng med en grundig gjennomgang av gudstjenesteforordningen i alle menighetene. Når det legges opp til færre gudstjenester, blir det flere steder lagt særskilte arrangement, som ulike trosopplæringstiltak i tilknytning til et større antall gudstjenester enn man kanskje ellers ville ha gjort.

Vi kunne gjort en prioritering, der vi reduserte antall gudstjenester der det bor lite folk, i distriktene og i små øysamfunn der det er få gudstjenester i året, til fordel for et større antall gudstjenester, eller mindre reduksjon, i de store bysentra. Men for både biskop og bispedømmeråd er det avgjørende at alle kirkens medlemmer skal ha et godt gudstjenestetilbud der de bor. Dette handler om kjernen i vår forståelse av en folkekirketeologi.

I arbeidet med trosopplæring ønsker vi å legge til rette for et godt tilbud for alle, uavhengig av bosted. «*Over tid er det blitt vanlig at konfirmanter og trosopplæringstiltak preger mange av årets gudstjenester*», forteller domprosten i Bodø. Dette kan være med på å forklare økningen i antall gudstjenestedeltakere flere steder. I distriktsmenighetene har det stor betydning for oppslutningen at gudstjenesten er forberedt lokalt, og at trosopplæringstiltak knyttes til gudstjenestene. Dette har vært en langsiktig strategi, som vi nå begynner å se fruktene av.

Faste prester og andre ansatte kirkelige medarbeidere er gode på å utfordre frivillige medarbeidere, konfirmanter og voksne som medaktører i gudstjenestene. Dette blir mer sårbart når menigheter og gudstjenestesteder stadig har vikarer på grunn av lange vakanser.

Et av resultatmålene i det strategiske målet om at gudstjenestelivet blomstrer, er at gudstjenestetilbudet holdes oppe. I arbeidet med gudstjenesteforordningene beskriver prosten i Ofoten at: «*Vi er kommet til en smertegrense for hvor få gudstjenester vi kan avholde og fortsatt oppfylle å være en landsdekkende folkekirke. For mange er det vanskelig å komme til gudstjeneste i andre sokn, på grunn av store reiseavstander.*

Det er også kostnadskrevende når prester skal reise langt for å betjene gudstjenestesteder langt fra eget tjenestested». Samtidig har arbeidet med ny gudstjenesteforordning engasjert menighetene til en gjennomtenkning av prioriteringer og nye arbeidsmåter.

Vi er vel kjent med at mange av menighetene er flinke til å tilby gode rammer for vielser i kirkene, enten det planlegges et stort eller lite og enkelte bryllup. Statistikk materialet viser kun en liten nedgang i vielser, fra 373 til 361. I Lofoten forteller prostens at antallet vielser har økt fra 40 i 2017 til 59 i 2018 (47 % økning), inkludert et stigende antall brudefolk fra utlandet som ønsker å vie seg utendørs, i en storslått natur.

Kunst- og kultursatsning

Kirkemøtet 2018 satte «*Veivalg for Den norske kirkes kunst og kultursatsning*» (KM 11/18), som et viktig satsningsområde for kirken videre. I vårt bispedømme ser vi mange muligheter. Ikke minst knyttet til det rike kirke- og kulturarbeid som våre kirkemusikere står i bresjen for.

Vi ser en god økning på 8 % i antall konserter og kulturarrangement i bispedømmet fra 700 i 2017 til 758 i 2018, og en prosentvis økning på 5 % i antall deltakere fra 85 831 til 89 849. Dette er i utgangspunktet høye tall, og Sør-Hålogaland er det bispedømmet med den høyeste prosentvise økningen i antall konserter og kulturarrangement i landet.

Kirkemusikerne skaper rom for møter der mennesker får del i kirkens budskap og kirkens kultur på mangfoldige og utvidende måter. Særlig er det mange barn og unge som gjennom korvirksomhet i kirken får et uvurderlig eierforhold til kirken og troen. Dette er et viktig arbeid både i diakoni og trosopplærings sammenheng. Bodø domkirke er et godt eksempel på hvor viktig kirkemusikken er for trosopplæringsarbeidet.

Biskopen hadde visitas i Domkirken menighet i januar 2019. Her ble det et stort fokus på kirkens tverrfaglige kirkemusikalske arbeid. De siste årene viser eksempelvis tallene fra Bodø domkirke at det årlig er gjennomsnittlig 10.000 mennesker på gudstjeneste i Bodø og 12.000 mennesker på konserter og kulturarrangement.

Da Kirkemøtet i 2018 vedtok en ny kultursatsning, «*Veivalg for Den norske kirkes kunst og kultursatsning*» har det kirkemusikalske miljøet i Bodø Domkirke hatt dette i mange år, gjennom både en egen sangskole, Kirkemusikksenter Nord og Bodø internasjonale orgelfestival. Dette miljøet gir positive ringvirkninger for mange av menighetene i bispedømmet, ikke minst med et stort fokus på rekruttering av unge kirkemusikere.

Høsten 2019 vil stiftsdagene ha «Hellige rom» som tema, for å følge opp arbeidet med kirkemøtets kulturmelding. I tilknytning til stiftsdagene vil bispedømmet samarbeide med Bodø domkirke og Kirkemusikksenter Nord om å arrangere en ny salmefestival.

Samisk språk og gudstjenesteliv

Vårt bispedømme har ansvaret for det lulesamiske forvaltningsområde i Den norske kirke. Dette året har dette arbeidet blitt intensivert ved at vi i 2018 har ansatt en prest med et særskilt ansvar for dette. Det er viktig å synliggjøre det samiske, både i språk, trosuttrykk og kirkekunst, og ikke minst gi rom for dette i gudstjenester og andre kirkelige sammenhenger.

Dette året har flere menigheter begynt å bruke noen samiske ledd i gudstjenestene, noe biskopen er svært opptatt av skal bli normalordningen, og flere har trosopplæringsmateriell tilgjengelig på samisk. Selv om bispedømmet har ansvaret for lulesamisk er det både nordsamisk og sørsamisk, samt pitesamisk befolkning i vårt bispedømme, og det er opp til den enkelte menighet hvilket samisk språk de vil bruke.

Bispedømmet er også involvert i arbeidet som det svenske og norske bibelselskap gjør med å oversette Det gamle testamentet til lulesamisk, et krevende og møysommelig arbeid.

Sammen med de to andre nordligste biskopene, i Nidaros og Nord Hålogaland, er biskopen i Sør Hålogaland med i det kirkelige arbeidet rundt Sannhets og forsoningskommisjonen, og vil være med å legge til rette for at menighetene våre kan være med på dette på en god måte. Den norske kirke har mye å svare for når det gjelder hvordan samene ble utsatt for fornorskning og fratatt sitt språk, sin levemåte og sin kultur.

Flere søker dåp og trosopplæring

Antall dåpshandlinger, viser en nedgang fra 1506 til 1438, det vil si en nedgang på 4,5 %. Prosenttallet blir høyt fordi det ikke tar høyde for svingninger i størrelsen på årskullene.

Likevel er det et imponerende stabilt tall, med prosentandel av døpte 1 åringer på 79,7% i 2018, og 80,7% i 2017. Det viser at dåpstallene i bispedømmet fortsatt er stabilt høye. Den nedgangen som vi kan se i andre deler av landet, har ikke skjedd i vårt bispedømme foreløpig. Vi har likevel et stort fokus på tilgjengelighet for dåp i hele organisasjonen, fra biskop og bispedømmenivå og til den enkelte menighet. Dåpens innhold får stadig større oppmerksomhet, ikke minst gjennom visitaser og møter med kirkelige medarbeidere.

Omtrent en tredel av alle som døper, gjør det i et annet sokn enn i sin egen soknekirke. Tallet er omtrent som i fjor, og ikke mye forskjellig fra andre bispedømmer. Å samle familien for høytidelig feiring er stadig et viktig anliggende. Trenden går mot å ha store selskaper også på dåpsdagen. Nettopp denne tendensen gjør kanskje at et tiltak som «drop-in» dåp neppe kommer til å bli veldig etterspurt, men det kan like fullt være et desto viktigere alternativ for mennesker som verken kan eller ønsker å arrangere påkostede familiefester.

2017	Døpte	Dåpshandlinger	Døpte i eget bostedssokn	Døpt i annet bostedssokn
SØR-HÅLOGALAND	1 525	1 648	1 093	555

Kilde: Medlemsregisteret. Tabellen viser antall døpte og dåpshandlinger som er utført i bispedømmene i 2017.

2018	Døpte	Dåpshandlinger	Døpte i eget bostedssokn	Døpt i annet bostedssokn
SØR-HÅLOGALAND	1 438	1 545	995	550

Kilde: Medlemsregisteret. Tabellen viser antall døpte og dåpshandlinger utført i bispedømmet i 2018. Tall hentet ut 12/1-19. Etterregistrering vil kunne forekomme og føre til endring i statistikk

Gjennomsnittlig trosopplæringstilbud i timer

2018								
Bispedømme	2017	2016	2015	2014	Differanse 2017 -> 2018	Differanse 2016 -> 2017	Differanse 2015 -> 2016	Differanse 2014 -> 2015
Sør-Hålogaland	461,2	472,4	217,7	192,5	9,3	-11,2	279,9	25,2

Kilde: Statistikkheftet 2018

Vi har en økning på gjennomsnittlig timetall brukt på trosopplæring på omtrent 10 % i forhold til fjoråret. Dette er positivt etter fjorårets nedgang på noe over 11 %.

Ved fristen for rapportering på aktivitetene i 2018, registrerte vi flere ferdigstilte årsrapporter enn til samme tid i fjor. Differansen mellom timetallet for planlagt og gjennomført trosopplæring er fortsatt relativt stor. Flere sokn rapporterer i år enn i foregående år, noe som kan påvirke prosentandelen. Det kan også bety at vi tidligere år har hatt en underrapportering av trosopplæringstiltak. Økningen er midlertidig så stor at tallet fanger opp de nye tiltakene som er blitt satt i gang lokalt.

Variasjonen i bemanning i alle typer stillinger er store i vårt bispedømme. Dette gir utfordringer som slår negativt ut på noen områder. Prostene nevner det i sine årsrapporter, en av dem sier: *«Konsekvensen av vakanser og utstrakt vikarbruk, er at prestenes arbeid i hovedsak konsentreres om gudstjenester og kirkelige handlinger. Menighetsbyggende tiltak og arbeid med trosopplæring utover dåpssamtaler og konfirmantundervisning blir salderingsposter. Det gjelder også for prester som er i de faste stillingene. Fordi disse pålegges tjenester utover eget sokn, må noen oppgaver legges til side.»*

En annen utfordring er økonomi. I menigheter med lav ordinær tildeling brukes store deler av tilskuddet øremerket trosopplæring til å lønne trosopplæringsmedarbeider, og dette i kombinasjon med høy vikarbruk, setter planlagte trosopplæringstiltak på vent, det gjelder også nytenking og rom for å utvikle nye tiltak.

Tradisjonelt har det vært en diskrepans mellom planlagte og gjennomførte tiltak i de lokale planene i bispedømmet. Høsten 2018 skrev Sør-Hålogaland biskop brev til alle menigheter med tydelige oppfordringer i forhold til arbeidet med trosopplæring; Å se over og vurdere hvilke tiltak som er relevante og aktive, samt å reflektere over det kvalitative aspektet av trosopplæringsplanen, og det ble gitt ulike innfallsvinkler å reflektere ut fra. Tidsrammen for å gjennomføre en slik refleksjon og rydding i planer er kalenderåret 2019.

Fremover blir det viktig å jobbe videre med å promotere og invitere til kirkens arbeid for barn og unge. Tilstedeværelse i sosiale medier og oppdatert kvalitet på de lokale hjemmesider blir viktig for kirken både lokalt og regionalt. Å finne ressurser til dette, både tids- og personellmessig vil bli en utfordrende oppgave.

At kirken får gode skussmål for det som gjøres, gir gode ringvirkninger og kan øke oppslutning når ellers alt ligger til rette. Kvalitet på trosopplæringstilbudet handler også om å være tydelig på vår kirkes livsbejaende og glade budskap. En tydelighet på bibel, bekjennelse

og tilknytning til gudstjenestefeiring ligger som forutsetninger i rammeplanen «*Gud gir, vi deler.*»

Kirkens samfunnsoppdrag blir ikke mindre viktig i årene fremover. Mange barn og unge sliter med psykisk helseproblematikk og trenger vår kirkes stemme til å fremme egenverdet, og våre fellesskap skal være trygge, inkluderende og livsbejaende.

Vårt bispedømme har visjonen «*Ei åpen dør i tro håp og kjærlighet*». Døra skal også være det for marginaliserte grupper av barn og unge. Barn med fremmedkulturell bakgrunn i våre nabolag opplever stadig å falle utenfor enten på grunn av fattigdom, religiøse grunner eller andre sosiale årsaker. Dette utenforskapet må vi som kirke ta inn over oss. Kan vi også i trosopplæringsarbeidet lage enda lavere terskler og inkludere noen flere? Prosenttallet på antall døpte som deltar vil kanskje ikke øke, men det å bli invitert med kan bety en stor forskjell for barn som ellers stadig oftere faller utenfor. Trosopplæringsplanens navn, «*Gud gir, vi deler*» er en utfordring også i et litt videre perspektiv.

Oppslutningen om trosopplæringstiltakene øker

Våre tall for deltakelse på trosopplæringstiltak er stadig stigende i bispedømmet.

Gjennomsnittlig deltakelse ved utvalgte trosopplæringstilbud:

2016	2017	2018
37%	40%	44%

Kilde: Menighetenes rapportering i «Planverktøy for trosopplæring»

Noen tiltak øker i oppslutning, noen har nedgang. I den nasjonale oversikten over utvalgte trosopplæringstiltak er vi for noen tiltak «best i klassen», og for noen andre helt i bunn-sjiktet. Spesielt tårn-agent samlingene, lys-våken og 4-årsbok har vi god deltakelse på, mens vi har mye igjen å gjøre for å nå mange av våre 16 – 18 åringer med tilbud. Tiltakene for dette alderssegmentet har hatt et tydelig fall i deltakelse dette året. Fra å nå 21 % av døpte i 2015 til å nå 10 % i 2016 og 2017 er vi nede på 6 % i 2018. Noe forbehold må vi imidlertid ha i forhold til tallene på grunn av manglende rapportering.

I tiltaksrapportene på trosopplæringsplanene fins det ingen fortellinger om at ungdomsarbeid legges ned på grunn av manglende oppslutning. Manglende bemanning og frivillige derimot hører vi ofte om, også fra prostene.

Alderssammensetningen på prestekollegiet kan også ha også noe å si. Når våre seniorprester i stadig økende grad fritas for konfirmantundervisning for å klare å stå i stillingen noen år til, kan man vel heller ikke anta at det er denne gruppen ansatte som tar initiativ til å starte eller å delta i drift av tiltak for ungdommer. Kontinuerlige tilbud til barn og ungdom ser altså ut til å være sårbare når bemanningssituasjonen er en utfordring.

Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe

	2018			2017			2016		
	Medlemmer	Konfirmerte	Prosent	Medlemmer	Konfirmerte	Prosent	Medlemmer	Konfirmerte	Prosent
Sør-Hålogaland	2 274	1 870	82 %	2 249	1 933	86 %	2 318	1 991	86 %
Dnk	42 718	35 195	82 %	42 746	35 519	83 %	43 924	37 420	85 %

Kilde: SSB og medlemsregisteret

Fallet på 4 % i oppslutning på konfirmasjon er oppsiktsvekkende og noe en ser på med uro, etter at deltakelsen har lagt stabilt høyt de siste tre årene. Deltakelsen i vårt bispedømme ligger imidlertid akkurat på landsgjennomsnittet, med 82 % oppslutning. Trenden er for øvrig nedadgående i alle bispedømmene.

I vårt tallmateriale varierer tallene fra under 60- til 100 % oppslutning, og det ser ut til at lav oppslutning, definert som under 80 %, er et urbant fenomen. I byer og bynære sokn er det påtakelig lavere prosenttall oppslutning om konfirmasjon. I sokn med kull på 18 og færre er oppslutningen langt høyere, og det er ikke uvanlig at det på små steder er 100 % deltakelse.

Det er ingen steder av noen størrelse der det er drastisk nedgang i oppslutningen, nedgangen er jevnt fordelt.

Det kan altså se ut som at det mest er i byer og tettsteder utfordringene man må reflektere over hvordan man holder tallene på konfirmasjonsdeltakelsen oppe. Konkurransen med alternative tilbud er stadig tilstede. Det finnes blant annet konkurrerende opplegg som ender opp i høytidelighet på en lørdag, som består av 10 kurskvelder a 2 timer. Til sammenligning har våre menigheter opplegg på minimum 60 timer, og i tillegg legges det opp til deltakelse på et antall gudstjenester. For enkelte vil dette aspektet være med å avgjøre hvilket alternativ som er mest praktisk å delta på. Det kan også tenkes at det i byer og tettsteder er enklere å la være å melde seg på et konfirmantopplegg som sådan.

Ungdommens kirketing (UKT) i Narvik 2018 uttaler seg slik om konfirmasjon i en av sakene:

«Komme vekk fra klasseromsundervisning: For å få opp interessen for konfirmasjon, kan det være lurt å ha fokus på å gjøre andre ting enn å ha klasseromsundervisning.»

Om innholdet sies det: *«Undervisning i kirka burde tilrettelegge slik at temaer som tas opp er relevante og viktig for dagens ungdom. Temaer som ungdommer trenger kunnskap om, for eksempel samliv og seksualitet, alkohol og rus osv.»*

Vedtaket sier også noe om hvordan tinget ønsker at konfirmantene skal bli møtt: **«Vi vil bli bedre sett!** Vi har diskutert rundt det å være konfirmant i kirka. Mange føler at de ikke blir ordentlig sett. Det er viktig å føle seg sett, også for tenåringer. Alle har forskjellige behov som må ivaretas, og alle skal kjenne på at disse blir imøtekommet. UKT 2018 ønsker også mer fokus på hvordan undervisere snakker til konfirmanter. Noen konfirmanter føler at de blir snakket til på en nedverdiggende måte, og dette er noe som ledere burde ha mer fokus på å unngå.

Vi vil at kirken skal bli bedre til å se konfirmanter som har det tungt og vanskelig, og unngå favorisering; at læreren ikke oppfører seg ulikt ut ifra hvem de har pekt seg ut som favoritt og det motsatte – at alle kan stille på likt grunnlag».

Vedtaket fra Ungdommens kirketing i Narvik i april 2018, handler ut over disse sterke innspillene også om ungdommens ønske om at kirka skal være en motkraft mot forventningspress og samfunnets generelle forventninger om vellykkethet, og de vil også lære mer om samisk kultur og samiske trosuttrykk.

Folkekirken engasjerer seg i samfunnet

Innføring av lokale diakoniplaner har vært et satsningsområde i 2018 og vil fortsette å være det i 2019. Omtrent alle menigheter er nå i prosess med å opprette diakoniplan, men noen menigheter strever med å få plan på plass. Statistikken viser at det var 58 godkjente diakoniplaner i 2017 og 64 i 2018, dette utgjør 74,42 % av alle menigheter. Det er holdt mange kurs i diakoniplanlegging. Nå som menighetsrådene er inne i siste del av sin periode, opplever vi at de har mer kapasitet til å utarbeide diakoniplaner og planer for Grønn menighet.

Det har også vært oppfordret til samarbeid om tiltak på tvers av soknegrenser. Flere steder, både i Bodø og i Mo i Rana, går menighetene sammen om felles diakoniplaner, eksempelvis

«Diakoni i Bodø» og «Diakoniplan for kirka i Rana». Dette tror vi er en positiv utvikling, der menighetene øker samarbeidet om felles tiltak.

Bispedømmet ønsker at menigheter uten diakon skal ha tilgang på diakonifaglig kompetanse. I Vesterålen har vi prøvd ut dette, ved at en diakoniarbeider i en del av sin stilling har ansvar for å gi diakonifaglig støtte til flere menigheter i prostiet. Dette dreier seg om igangsetting av diakoniplanarbeid, samkjøring av grupper over menighetsgrenser og arrangering av temakvelder. At prosten er aktiv for å få fremdrift i denne ordningen er avgjørende med tanke på koordinering med fellesrådsleddet. Dette arbeidet er fortsatt i støpeskjeen, og kan med fordel vurderes igangsatt i flere prostier.

De siste årene har vi i økende grad slitt med å få søkere med diakonifaglig kompetanse i stillingene. Dette innebærer at det til sammen er færre viglede ansatte, og fagmiljøene blir mer sårbare når de blir vesentlig reduserte med tanke på kompetanse.

Grønne menigheter og misjon

Vi arbeider konkret med at menighetene våre skal bli såkalt «Grønne menigheter». Vi har i 2018 økning fra 24 Grønne menigheter i 2017 til 34 Grønne menigheter i 2018. En økning på 41,67 %. Nå er til sammen 39,53 % av alle menighetene i bispedømmet «grønne», gjennomsnittet på landsbasis er 31,5 %.

I samarbeidet med misjonsorganisasjonene (SMM) er også miljø engasjementet stort. Flere menigheter har misjonsprosjekt som kombinerer vern om skaperverk og tradisjonelt kirkelig arbeid.

I statistikken oppgir 59 menigheter, eller 69 %, at de har misjonsavtale, mens SMM organisasjonene oppgir at de har avtale med 73 menigheter. Stikkprøver viser at menighetene ikke melder fra når en avtale går ut og at de ikke forlenges automatisk, mens organisasjonene regner at de løper til de blir sagt opp.

Biskopen sendte i november 2017 ut en anmodning til alle menighetene om å prioritere offer til misjonsprosjekter og ha en aktiv holdning til dette arbeidet. Det var derfor naturlig at misjonsrådsgiveren i 2018 fulgte opp med besøk i alle prostiene for å samtale om hva misjon er i dag og hvordan menighetene kan være en del av dette arbeidet.

SMM utvalget har lenge ønsket en markering i bispedømmet ved en gudstjeneste hvor flere menigheter og organisasjoner deltok og hvor biskopen talte. Dette fikk vi til 11. mars i domkirken. Biskopen talte på gudstjenesten, og prosjekter fra alle organisasjonene ble markert med bønnestasjoner som en kunne besøke underveis i gudstjenesten. Fredag og lørdag før denne gudstjenesten ble Grønne fagdager arrangert, med fokus på misjon, miljø og rettferdsarbeid.

Pilegrim

Pilegrimsprosjektet «Pilegrim i Nord» hadde som hovedsatsing i 2018 å arrangere den årlige Nasjonale kirkelige pilegrimskonferansen. Denne ble holdt på Trondenes i dagene 8.-10. juni. Vekten lå på de å belyse de historiske linkene mellom kirkene i nord og Nidaros, og på leia som forbinder disse. Det var totalt omtrent 60 deltakere på konferansen.

Et møte med Trondenes kirke, salmekveld og gudstjenesten søndag var åpen for alle og godt besøkt. Noen kommenterte etterpå at en fikk se en historisk sammenheng mellom Nord-Norge/Hålogaland og Nidaros som en ikke hadde vært bevisst før, og en ble kjent med leia som bandt landsdelen sammen med Nidaros. Dette var noe av målet med konferansen.

I rapportene fra prostene nevner flere at pilegrimsarbeid brukes i konfirmantarbeid. Menighetene i Bodø har en fast pilegrimsvandring fra Rønvik til felles gudstjeneste i Bodin på 2. pinsedag. Det har også vært gjennomført reiser til Rørstad fra Kjerringøy og Bodin, samt en pilegrimstur i Tysfjord med spesiell vekt på samisk tradisjon og naturforståelse.

Prosjektet har jobbet med ruten fra Trondenes til Nidaros. Vi mener gjennom vårt arbeid å ha vist at leia er en viktig Olavslei mot Nidaros, og at det er mulig å reise denne som pilegrim i dag.

Vi har hatt møter både med Fylkeskommunen og med Nasjonalt pilegrimssenter om hvordan prosjektet kan drives videre etter avslutning i 2019. En mulighet er å forankre arbeidet i et tettere samarbeid med kirkestedet i Gildeskål og Gildeskål kommune, som definerer seg selv som en pilegrimskommune.

Internasjonalt arbeid

I 2018 ble Nordnordisk prestemøte for de lutherske kirkene i Finland, Sverige og Norge arrangert på Sortland.

Gjennom Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsområdet (SKKB) deltar Sør Hålogaland bispedømme i et viktig økumenisk arbeid hvor samiske spørsmål, klimaspørsmål i nord og utveksling av kultur og ungdomssamarbeid er viktige bestanddeler. I dette arbeidet er kirker fra Sverige, Norge, Finland og Russland representert. I 2018 var rådsmøtet lagt til Inari i Finland, og samenes situasjon var hovedfokus. I 2019 skal rådsmøtet holdes i Narvik, hvor vårt bispedømme er vertskap.

Tilgjengelighet og kommunikasjon

Bispedømmeråd og biskop har en målsetting om å utvikle en helhetlig kommunikasjonsplan, der brukere og mottakere selv oppsøker informasjon gjennom internett og intranett. I 2019 vil det være sentralt å få tilsatt en kommunikasjonsrådgiver ved kontoret.

Det har gjennom 2018 vært jobbet på flere måter med å knytte fellesrådene i bispedømmet til kirkens intranettløsning. Vi holder fast på denne satsningen videre, men ser at det er et krevende arbeid, og at vi må fortsette å bruke flere kanaler for å nå ut med både kommunikasjon og informasjon.

En landsdekkende lokalt forankret folkekirke

Det er bispedømmerådets oppfatning at dagens bemanningsplan gjenspeiler de presteressursene som trengs for å opprettholde en landsdekkende folkekirke og biskopens forordningsinstitutt i Sør-Hålogaland. En landsdekkende folkekirke betyr at den også skal være tilgjengelig for folk utenfor de store byene og tettbygde strøk. I forbindelse med høring om ny fordelingsnøkkel mellom bispedømmerådene av tilskudd til menighetsprestetjeneste, ble bemanningssituasjonen i bispedømmet analysert. Det ble sett på gudstjenestesteder, tidsbruk og kostnader knyttet til kirkelige handlinger ulike steder.

For å illustrere kompleksiteten innad i bispedømmet er det langs Helgelandskysten 34 gudstjenestesteder som ligger på øyer eller steder der det er nødvendig med båttransport til og fra. Av disse er det 31 øyer der de fastboende ikke kan nå til en gudstjeneste ved bruk av offentlig kommunikasjon. I Nord-Helgeland prosti, der «øyproblematikken» er mest gjeldende, gjennomføres det nesten 100 gudstjenester som det tar mer enn tre timer å reise til. Av disse er det 23 gudstjenester som krever overnatting.

Dette illustrerer mangfoldet med å være en landsdekkende folkekirke, og ikke bare «fastlandsdekkende» som prosten i Nord-Helgeland så treffende sa det. Sett opp mot bemanningssituasjonen er det en krevende øvelse å opprettholde en landsdekkende folkekirke i bispedømmet, men gode og stabile vikarordninger gjør at tjenestetilbudet i stor grad opprettholdes.

Ved utgangen av 2018 viser statistikken at Sør-Hålogaland hadde 22,5 vakante stillinger. Hele 15,5 av disse stillingshjemlene ble dekket opp ved hjelp av vikarer. Disse tallene fremkommer ikke direkte i statistikken, men er sentrale for oss å løfte frem, da rekrutteringsutfordringene har vært store over tid, og er økende. Vi ser at andre bispedømmer nå etter hvert møter de samme utfordringene som Sør-Hålogaland har hatt over noen år.

Samtlige proster viser til en krevende bemanningssituasjon i sine årsrapporter og løfter frem utfordringer knyttet til økonomi, belastning for prester og fellesrådsansatte, samt tidsbruken den enkelte prost legger ned i tidsplanlegging for å få bemanningskabalene til å gå opp.

Tjenesteordning for menighetsprester regulerer prioriteringen av tjenester som skal ytes. Dette brukes, men det er ikke til å unngå at messefall kan skje. Dette er en konsekvens vi antar å se mer av fremover, men arbeidet med gjennomgåelse av gudstjenesteforordningen og med kurs for legegudstjenesteledere vil kanskje kunne motvirke effekten noe i fremtiden.

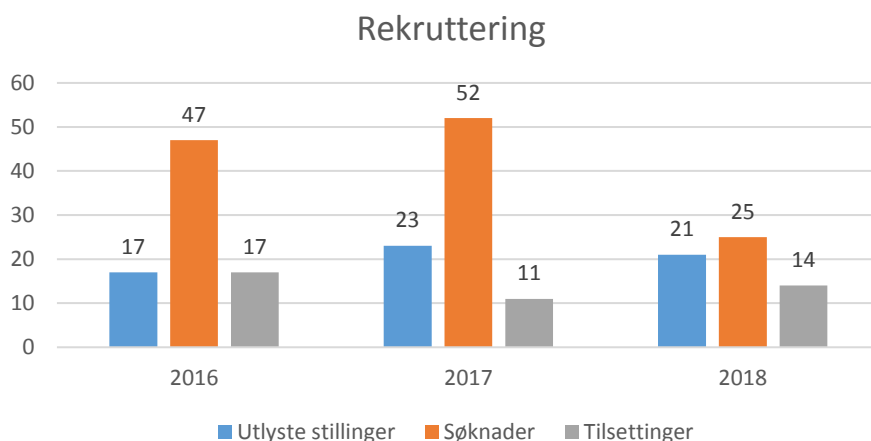
Oppslutningen om dåp, konfirmasjon og gravferd stor i distriktene, men antall medlemmer går ned også her.

Utlysninger, tilsetninger

Vi ser at antall tilsetninger i bispedømmet er relativt høyt sett i forhold til antall utlysninger. Det som imidlertid ikke fremkommer i statistikken er hvor mange ansettelsesdisse tilsetningene har ført til. At samme søker blir tilsatt i flere stillinger er ikke uvanlig. I sommer var en kandidat eneste søker til tre stillinger. Vedkommende ble tilsatt i alle tre, og takket nei til alle tre. Statistikken gir derfor et litt skjevt bilde av rekrutteringssituasjonen. Også med

tanke på nyrekruttering fordi søkeren allerede er tilsatt i bispedømmet, og det har vært flere utlyste stillinger det ikke er søkere til. Det uttrykkes stor bekymring rundt utviklingen i antall kvalifiserte søkere.

Tabellen under viser en økning i antall utlysninger fra 2016 til 2018, men ikke en økning i tilsetninger. Fem tilsetninger er interne søkere i bispedømmet.

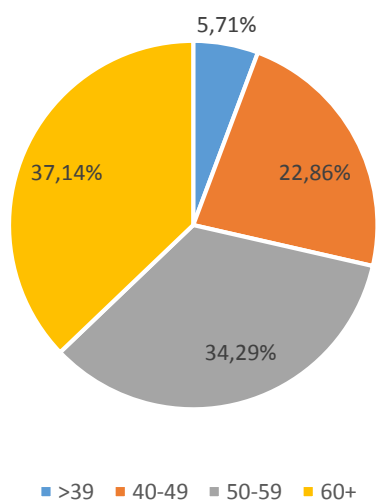
Det tas kontakt med ukvalifiserte søkere for å sjekke om kandidaten er potensiell som vikar i bispedømmet.

Fokuset i 2017 om vektlegging av prostiet som tjenstedistrikt ved utlysning ble videreført i 2018. Det samme med soknepresttjeneste for flere sokn. Prostene og menighetsråd arbeider så strategisk de kan med forslag til utlysningstekster for å tiltrekke søkere til vakante stillinger. Likevel mener vi arbeidet kunne vært enda bedre, særlig fra menighetsrådenes side. Dette er et arbeid som vil få økt fokus i 2019. At menighetsrådene kanskje får en større rolle i tilsetningsprosessene ved innføring av nytt personalreglement for Den norske kirke håper vi vil øke deres forståelse for deres innvirkning på prosessene i sin helhet.

For å opprettholde stabile vikarordninger og rekruttere er noen av stillingene i 2018 betjent av vikarer som samtidig studerer og er i et løp mot ordinasjon. Dette er tiltak bispedømmet har lyktes med, men vi ser at det ikke er tilstrekkelig for å opprettholde bemanning fremover.

Alderssammensetningen i presteskapet viser en høy andel prester over 60 år

Aldersfordeling i presteskapet

Diagrammet viser et prekært behov for rekruttering av prester i fremtiden, da 71,43 % av presteskapet er mer enn 50 år. Av de over 60 år er 19 av 26 mer enn 62 år. Motivering og individuell tilrettelegging for å få ansatte til å stå i arbeid lengere enn mulig pensjonsalder (AFP) er helt nødvendig.

I 2018 har fem prester under 50 år sagt opp sin stilling i vårt bispedømme.

Bispedømmerådet har i 2018 gjennomført seniorsamling for alle ansatte over 60 år. Samlingen var et nyttig kartleggingsverktøy i det strategiske livsfasearbeidet. For denne gruppen som nærmer seg pensjonsalder vil individuelle tiltak kunne settes inn etter behov. Men personalpolitikken må også ivareta resten av presteskapet i et prosti. Vi vil i 2019 og fremover se en økende tendens til at midler til prestatjeneste vil måtte benyttes til å lønne fellerådsansatte eller andre til å ta oppgaver en prest vanligvis ville tatt, særlig innenfor trosopplæring. «I mange av menighetene der det er vakanser, bruker vi av de ledige prestemidlene til å leie inn ansatte fra kirkelig felleråd for å gjennomføre en forsvarlig konfirmantundervisning», sier prosten i Ofoten.

Aktiviteten innenfor arbeidsveiledning (ABV) har vært lav de siste par årene, også i 2018. Imidlertid planlegges det en offensiv nysatsning. Det er sendt brev til alle kirkevergene i bispedømmet med tilbud til fellerådsansatte medarbeidere i diakon-, kateket- og kantorstillinger om å delta i tverrfaglige grupper. Vi har gode erfaringer med slike tverrfaglige grupper, for det gjenspeiler virkeligheten i det daglige arbeid, og det kan ha en positiv effekt på kulturen og kommunikasjonen innad i staben. Målet vårt er å bruke ABV som et personalutviklingstiltak og at tilbudet virker rekrutterende. Vi har satt flere eksempler på at god arbeidsveiledning kan dempe slitasje i tjenesten og forebygge utbrenthet og sykemelding.

Det nasjonale rekrutteringsprosjektet legger noen føringer for satsningsområder i 2019. Det er ønskelig at rekrutteringsutvalget i bispedømmet endrer noe fokus i 2019 og arbeider mer strategisk med rekruttering av unge til kirkelig utdanning og at ansvaret for utvalget løftes ut av personalavdelingen ved bispedømmekontoret. Tanken er at den krevende rekrutteringssituasjonen og den økende alderssammensetningen i presteskapet gjør at fokuset må ligge på å bemanne de stillingshjemlene bispedømmet har, uten at fokuset spres for mye.

Bemanningsutfordringen har kommet for å bli, i iallfall i uoverskuelig fremtid. Det er derfor viktig å sette inn ressurser der de trengs, både i presteskapet og på kontoret. Det får noen konsekvenser, ikke bare i menighetene, men også for prioriteringer som må gjøres i administrasjonen.

Frivillighet

Hver eneste uke er det et stort antall trofaste frivillige medarbeidere som gjør en verdifull innsats i sin lokale menighet, innen trosopplæring, diakoni, kirkemusikk eller som medarbeider i gudstjenestelivet. I tillegg er det mye engasjement i både menighetsråd og fellesråd, og andre råd og utvalg. Mange har vært med i mange år, mens andre rekrutteres med til konkrete tiltak siden deres barn deltar på trosopplæringstiltak eller er konfirmanter.

Vi ser at tallene for antall frivillige medarbeidere svinger noe fra år til år, med 4342 registrerte frivillige i 2018, 4836 i 2017 og 4 339 i 2016. «*Relasjonsbygging mellom ansatte og frivillige er sentralt i arbeidet med gudstjenestelivet*», forteller prosten i Indre-Helgeland. Dette blir sårbart når det stadig er vikarer som har gudstjenester eller kirkelige handlinger. Hun ser også langsiktige utfordringer med dette, når frivillighetskulturen er i endring. Det blir både spennende og utfordrende når menighetene nå i 2019 skal rekruttere medarbeidere til menighetsråd og bispedømmeråd, gjennom Kirkevalget.

Årets TV aksjon til Kirkens Bymisjon skapte et ekstra stort engasjement i mange av de lokale menighetene, og rekordhøyt innsamlingstall. Kirkens Bymisjons vil nå sannsynligvis etablere nytt arbeid i to nye byer i bispedømmet, det er med på å løfte frem det diakonale arbeidet som kirken står sammen om.

Samarbeid kirke/ skole og barne-/ ungdomsarbeid

Aktiviteten på dette feltet foregår for en stor del rundt høytidene, da det mange steder er kultur for markeringer som påske- og julevandring i kirkene for de yngste, og for julegudstjenester for skolene. Det siste er det lange tradisjoner for, og det kan virke som om samarbeidet er styrket av de siste års diskusjoner og medieinteresse om berettigelsen for det. For mange av elevene som kommer til kirken er samlingene som arrangeres en arena for deltakelse og kulturytringer de ellers ikke får deltatt i.

Av andre tiltak innen feltet kan nevnes samtalegrupper for elever, på en av fylkets videregående skoler, i Hamarøy. Et tiltak som er avtafestet og ligger i en utarbeidet samarbeidsplan mellom Knut Hamsun videregående skole og Hamarøy menighet.

2017	Gudstjenester for barnehagebarn	Deltakere av barnehagebarn	Gudstjenester for skoleelever	Deltakere på skolegudstjenester
Sør-Hålogaland	73	4 552	155	28 197
Nasjonalt	1 375	105 069	2 886	552 478
Gjennomsnitt	125	9 552	262	50 225

Kilde: Statistikkhefte 2018. Rad «Gjennomsnitt» er lagt til i ettertid.

2018	Gudstjenester for barnehagebarn	Deltakere av barnehagebarn	Gudstjenester for skoleelever	Deltakere på skolegudstjenester
Sør-Hålogaland	75	5 428	168	26 329
Nasjonalt	1 283	99 604	3 137	556 357
Gjennomsnitt	117	9 055	285	50 578

Kilde: Statistikkhefte 2018. Rad «Gjennomsnitt» er lagt til i ettertid.

For barnehagebarn har det vært flere samlinger i kirkene i 2018 enn det foregående år. Tallet på deltakere er også stigende. Når det gjelder skolegudstjenester, er det litt annerledes. Her er også tallet på gudstjenester høyere i 2018 enn foregående år, men tallet på deltakere er synkende.

Skolene er av Utdanningsdirektoratet pålagt å ha arrangementer på skolene når det arrangeres gudstjeneste for og med skolen. Dette skal være et tilsvarende høytidelig kulturelt arrangement. Det kan se ut som interessen for dette alternativet er økende, og flere av elevene kan tenkes å velge dette. Elevenes fritaksrett fra å delta ved skolegudstjenester blir kommunisert tydelig, og det kan være nærliggende å tro at et stigende antall elever har benyttet seg av denne i året som gikk.

Det som imidlertid er oppfordringen fra vår biskop, som besøker skoler når hun visiterer menighetene: Formaliser gjerne samarbeidet mellom skole og kirke, gjerne på et overordnet plan. Skolen har mye å hente på å samarbeide med kirkefaglig kompetente ansatte, og kan få dekket mange av kompetansemålene i skoleslagenes læreplaner i mange fag.

Det er viktig at dette skjer på skolens premisser.

Barne- og ungdomsarbeidet i menighetene

Mange ungdommer flytter ut fra sitt lokalmiljø når de skal begynne på videregående skole eller når de skal studere, og den kirkelige tilknytning som de hadde lokalt er ikke så tydelig lenger. I Hunstad menighet har de et eget konsept kalt Ung@kirka som har som formål å gjøre kirken åpen og inkluderende for de unge i byen, Andre menigheter arbeider med myndighetsmarkeringer og jobb for ungdom i kirka. Felles for alle disse tiltakene er at det er nødvendig å gå opp nye veier for å nå de behov som ungdom i dag har. På visitas har biskopen opplevd menigheter som har samtalegrupper for ungdom, og her er det mange udekkede behov. Mange ungdommer har mange spørsmål om livet og livets utfordringer, og det er ofte mangel på tydelige og trygge voksne- i en verden hvor nettet har overtatt mye av den sosiale kommunikasjon er nettopp menneskemøter ansikt til ansikt uvurderlig.

Biskopens virksomhet relatert til visitaser, motivering og samordning

Mye av kirkens virksomhet i vårt bispedømme er knyttet til gudstjenestene. Med mindre økonomisk tilskudd for kirkens drift, både fra stat og kommune, endrede bosettingsmønstre og endrede samferdselsmønstre, har vi måtte se på gudstjenesteforordningene for hele bispedømmet. Selv om det nå er forordnet noe færre gudstjenester, er vi svært opptatt av at gudstjenestene er menighetens hovedsamling, og at mye arbeid i menighetene utgår fra dem.

Gudstjenesteliv i folkekirken har vært et gjennomgangstema i de visitasene biskopen har hatt i 2018. Ballangen (januar), Buksnes (februar), Sømna (juni), Saltdal (oktober), og i tillegg visitas i Domkirken menighet i januar 2019.

Bispedømmet har «Folkekirka i Sør-Hålogaland - ei åpen dør i tro, håp og kjærlighet» som visjon. Gjennom visitasene har biskopen fått se og møte hvordan denne visjonen preger gudstjenesteliv, trosopplæring og særskilt arbeidet rundt dåp, og alle former for diakoni i menighetenes liv og arbeid.

I visitasene har flere sentrale tema blitt løftet frem: dåp og konfirmasjon, innhold og deltakelse i trosopplæringen, barn og unge oppvekstvilkår, og den lokale kirke som samfunnsaktør, i samarbeid med kommune, skole og kulturliv.

Biskop og bispedømmeråd er opptatt av at det ikke bare er folketallet som skal avgjøre hvor det skal feires gudstjenester. Sør Hålogaland er det bispedømmet som har flest øysamfunn og dermed en kommunikasjonsutfordring som er unik. Det er viktig at også øybeboere som ikke har mulighet til å nå kirker på andre steder enn sin øy har et gudstjenestetilbud. Faste gudstjenester i lokalmiljøet med mulighet for å ha gudstjenestedeltakelse som en normal rytme i livet er viktig for opprettholde sin kristne tro og identitet.

IV Styring og kontroll i virksomheten

HMS/Arbeidsmiljø

Vi har i 2018 hatt fokus på tilrettelegging av arbeidsoppgaver med mål om at sykemeldte enten kan komme tilbake i arbeid, eller i gradert sykemelding. I 2018 har 12 sykemeldte kommet tilbake i gradert sykemelding før de har blitt friskmeldt. For å kunne få ansatte tidligere tilbake i jobb er det en forutsetning at det er evne og vilje til dialog mellom leder, sykemeldte og lege.

Bispedømmet sitt sykefravær totalt ligger 0,5 % høyere enn gjennomsnittet for rDnk, og vi vil også i 2019 følge opp sykefravær med mål om å redusere dette. For at arbeidsgiver skal kunne følge opp den sykemeldte er det avgjørende å være i dialog med den sykemeldte. En viktig forutsetning er at det er krysset av dersom fraværet er arbeidsrelatert.

Det er ingen indikasjoner som viser at sykefraværet er aldersrelatert.

Sykefraværet ved kontoret er sammenlignet med 2017 forbedret med 7,9 %. Hovedårsaken til den store nedgangen er fravær av langtidssykemeldte. Det har vært jobbet med arbeidsmiljøet i 2018, og flere trivselstiltak har vært gjennomført. Det har vært viktig å tilrettelegge arbeidsoppgaver og å legge til rette for hjemmekontor når det har vært nødvendig.

	Totalt			1.-3. d		4.-16. d		16d-8 u		8 uker+	
	Alle	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Sør-Hålogaland											
Kontoret	4,5	1,9	5,4	0,1	0,7	0,8	2,1	0,0	0,5	0,0	2,1
Presteskap	6,2	6,4	5,9	0,4	0,1	1,0	0,5	1,9	0,7	3,0	4,6
Sum alle	5,9	6,0	5,8	0,4	0,3	1,0	1,0	1,8	0,6	2,8	3,8

Forebygging av sykefravær arbeides kontinuerlig med. Individuell tilrettelegging er et av virkemidlene for å redusere fravær, men også for at våre seniorer skal stå lenger i arbeid. Dette var et av temaene når seniorsamling for ansatte prester i alder over 60 år var samlet sammen med ledelsen i 2018. I 2019 er det 19 ansatte som er mer enn 62 år. Ved individuell tilrettelegging er det spesielt viktig at hele staben ivaretas, slik at unødig slitasje unngås. Sykefravær er et naturlig tema på alle RAMU, proste- og prestemøter, samt på stabsmøter.

Medarbeiderundersøkelser inkludert vurderinger

I 2018 ble det gjennomført medarbeiderundersøkelse for rDnk. I Sør-Hålogaland var svarprosenten 52. Undersøkelsen er generell og viser trender for hele kirken. Vårt bispedømme skiller seg ikke ut på noen av områdene. Kontinuerlig arbeid med arbeidsmiljø er viktig og HMS skal være et tema på de møtene der det er naturlig. Det er viktig med gode samarbeidsforhold og felles forståelse for HMS-arbeid for ledelse og vernetjeneste. Ett tiltak som ble gjennomført for å fremme dette var en samling med fokus på HMS arbeid i bispedømmet hvor verneombud fra alle prosti, proster, nasjonalt verneombud, og tillitsvalgte var tilstede.

Rutiner for varsling om kritikkverdige forhold har vært gjennomgått i RAMU, samt gjort kjent for prostene. Rutinen er gjengitt i HMS-håndboken.

Det siste halve året har arbeidsmiljøet på kontoret vært utfordret av den nasjonale effektiviseringsprosessen. Det har vært jobbet aktivt med informasjon og tett dialog med tillitsvalgte for å ivareta arbeidsmiljøet. Effektiviseringsprosessen har vært gjenstand for behandling i regionalt kontaktmøte og RAMU.

Bispedømmekontoret er en miljøfyrtårnbedrift. Felles web-basert HMS-håndbok for hele Den norske kirke er tatt i bruk. Denne er under stadig utvikling.

Likestilling

Bispedømmet har hatt en økning i kvinneandelen i presteskaper fra 2016 til 2018 på 5,44 %. Bispedømmet ligger nå 6,2 % høyere enn resten av landet, med en kvinneandel på 40 %.

Kjønnsfordeling prester totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Prosent kvinner 2018	Prosent kvinner 2017	Prosent kvinner 2016
Sør-Hålogaland	27,5	40,5	68	40,44 %	35,9 %	35 %
Nasjonalt	398,18	763,15	1161,4	34,28 %	32,8 %	32 %

Kvinneandel ved bispedømmekontoret og ledelse

I 2018 har bispedømmekontoret 68,48 % kvinneandel.

Bispedømmet har 62,5 % kvinneandel innen lederstillinger inklusiv biskop og proster. Dette er 29,2 % over gjennomsnittet til rDnk. Prostene var i 2018 tre menn og fire kvinner, bispedømmet har kvinnelig biskop.

I 2018 ble det gjort 14 tilsetninger i bispedømmet, der åtte var kvinner. Det var til sammen 25 søkere til stillingene der syv var kvinner. Av åtte søkere som ikke var kvalifisert til stilling var kun en kvinne. Seks søkere trakk søknaden før tilsetting, av disse var samtlige menn.

Det er viktig å ha fokus på likestilling og etterstrebe god kjønnsbalanse i bispedømmet.

Vurdering av mislighetsrisiko

Sør-Hålogaland bispedømmeråd har for 2018 gjort følgende vurderinger når det gjelder faren for mislighet og økonomisk kriminalitet.

Fra 2017 har Sør-Hålogaland bispedømmeråd felles bankkonto med de andre bispedømmerådene og som administreres av Kirkerådets sekretariat. Ingen ansatte i Sør-Hålogaland bispedømmeråd disponerer disse kontoene. Utover det har bispedømmerådet ett kredittkort som disponeres av stiftsdirektøren. Faren for uregelmessige banktransaksjoner vurderes som en ubetydelig risikofaktor.

All behandling av inngående faktura skjer gjennom fagsystemet Xledger. Faren for mislighold vurderes som en moderat risikofaktor. Elektronisk arbeidsflyt, der minst to personer må attestere eller godkjenne er et farereduserende tiltak. Alle inngående faktura blir gjennomgått av lokal fagbruker, som sjekker fakturaens gyldighet. Kontonummer blir elektronisk sjekket mot leverandørregisteret. Videre blir fakturaene attestert av bestiller eller avdelingsleder/prost. Det er kun stiftsdirektør og personal- og administrasjonssjef som har adgang til å godkjenne faktura for utbetaling.

Når det gjelder lønnsutbetalinger, vurderes faren for mislighold til å være en moderat risikofaktor. Lønnsutbetaling skjer i henhold til signert arbeidskontrakt eller fullmakt fra leder med budsjett disponeringsfullmakt. Endringsbilag på lønn kontrolleres av minst to ansatte før dette går til utbetaling. All utbetaling av reise- og utgiftrefusjoner foregår elektronisk i lønssystemet Aditro, samt kontrolleres av lønnsmedarbeidere ved bispedømmekontoret og godkjennes av prost, avdelingsleder eller stiftsdirektør før utbetaling.

Faren for mislighold som følge av nærstående relasjoner vurderes som en moderat risikofaktor og det er rutine på at ingen som er nært beslektet kan stå i sammen godkjenningsstreng i forbindelse med fakturabehandling eller utbetaling av lønn, utleggs- eller reiserefusjon. Det samme gjelder for utgående brev, som kan brukes som et økonomisk underbilag. Søknader som gjelder stiftsdirektørens ansattvilkår godkjennes av bispedømmerådets leder. Stiftsdirektørens reise- og utgiftrefusjoner godkjennes av økonomisjef.

V Vurdering av framtidssutsikter

Folkekirken i Sør Hålogaland-en åpen dør i tro, håp og kjærlighet

I vårt bispedømme opplever vi at kirken er tilstede «midt i livet» hos befolkningen. Hver uke møter tusenvis av mennesker i bispedømmet kirken og kirkens budskap. Kirken skal være tilstede i det daglige livet til mennesker, med et budskap som bringer respekt, håp, glede og fellesskap.

Dåp

Selv om det fortsatt er stor oppslutning om kirken i vårt bispedømme, er det færre som helt naturlig velger dåp for sine barn. Det er nødvendig å arbeide mer med selve dåpsteologien, og fornye språket og innholdet rundt hva dåp er og hva dåp gir. At dåpen har et sterkt nådeperspektiv i seg, og at dåpen sidestiller alle mennesker og understreker vårt likeverd, er sider ved dåpen som mennesker i vår tid kan kjenne berører dem. Foreldre må bli fortalt om dåpens mysterium inn i vår samtid og at dåpen er den største gaven vi kan gi våre barn. I et samfunn med større bredde på det livssynsmessige området, og der de individuelle valg står meget sterkt, må vi som kirke gi nye innspill til hva dåpen kan gi.

Det er viktig at Den norske kirke er landsdekkende. Dette har historisk vært en stor styrke for kirkens betydning i folket, og dette understreker at det er folk på et sted som tilhører kirken, ikke folk som mener det samme, eller har samme teologiske oppfatning.

Folkekirketeologien som ligger til grunn for denne tenkningen tas vare på når kirken virkelig er et samlingssted for alle sine medlemmer, og dåpen alene er utgangspunkt for tilhørighet og deltagelse. Teologien er både frigjørende, skaper likeverdighet, er åpen for mennesker med ulik seksuell legning, etnisitet, kjønn, alder og økonomisk og sosial status, og ikke minst samler mennesker med ulike trosuttrykk.

Å legge strukturer som tar vare på denne type kirke er et viktig anliggende i hvordan vi organiserer og finansierer kirken.

For at vi skal kunne opprettholde en levende folkekirke i hele vårt bispedømme, er rekruttering av nye medarbeidere avgjørende. Samtidig med rekrutteringsarbeidet til kirkelige stillinger vil fremtiden kreve at vi organiserer kirken på en måte som understreker hvordan medlemmene selv involveres i større grad. Samarbeidet mellom frivillige og ansatte, og ny strukturering av dette må settes på dagsorden i flere menigheter. Arbeidet må intensiveres og utvikles med fantasi og åpenhet i fremtiden.

Kirkehusenes betydning

Hver uke er det aktivitet i de fleste kirkehusene i bispedømmet, gudstjenester, konserter, barnearbeid, øvelser, begravelser, konfirmantundervisning, åpne kirker for lystenning og bønn, temakvelder og menighetsrådsmøter.

Det er en myte at kirkene våre stor tomme, og det er enda større myte at folk ikke bruker kirkene. De fleste menighetsråd åpner kirkene for mangfoldet av musikkarter og annen kunst, og lar slik kirkene brukes til å uttrykke menneskers evne til å skape og dele. Det er det enkelte

menighetsråd som har myndighet til å bestemme over kirkens bruk, og menighetsrådet kjenner de lokale forhold så godt at de vet hvordan dette må forvaltes på det enkelte sted. I adventstiden så vi dette veldig klart. I tillegg til alle typer gudstjenester, julevandring og julespill var det mange konserter, både med lokale og nasjonale utøvere.

Kirkehusene betyr mye for troen for mennesker i vårt bispedømme, det ser vi ikke minst når det er snakk om å legge ned kirker eller begrense aktiviteten der. Den trygghet og stabilitet og ikke minst historie som kirkehusene representerer for folk flest skal ikke undervurderes.

Vi har mange skatter i form av kirker her i bispedømmet, ofte skatter som er litt underkjent. Det er kirker med en spesiell historie, det er kirker med gamle klenodier i utsmykning og interiør, det er kirker med moderne design og arkitektur, det er kirker som ligger som perler i et landskap, det er kirker som vitner om folks kjærlighet og omsorg, det er kirker med vakker kunst.

Det er en drøm er at vi i hvert prosti kunne laget en type kirkeguide, en pilegrimsguide med rute for å komme fra kirke til kirke, og slik legge til rette for at flere får oppleve kirkene våre. Et skritt i retning av dette er arbeidet med å ha flere kirker åpne, slik at veifarende og lokalbefolkning kan komme inn, sette seg ned, kjenne på stillheten og rommets atmosfære, og kanskje få et glimt av det guddommelige i hverdagen.

Det er mange hindringer som må overkommes for å få dette til, men vi ønsker å holde mulighetene for dette sterkt frem.

Det er et distriktsperspektiv i dette som vi deler med lokalsamfunnet i sin helhet:

I vårt land ønsker vi bosetting ikke bare i de store sentra, men også i bygdene spredt utover i landet. Slik tar vi hele landet i bruk og skaper en trygghet og sikkerhet både nasjonalt og lokalt.

Ledelseskommmentar årsregnskapet 2018

Innledning

Sør-Hålogaland bispedømmeråd (bispedømmerådet) er et demokratisk folkevalgt organ som skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene. Det skal også fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet. Bispedømmerådet fordeler statlig tilskudd til særskilte stillinger innen kirkelig undervisning og diakoni etter nærmere regler gitt av Kirkerådet. Bispedømmerådet tilsetter menighetsprester og administrativt ansatte. Det samme gjelder vedtak om oppsigelse, ileggelse av ordenstraff, avskjed og suspensjon.

Vurdering av vesentlige forhold

Den økonomiske situasjonen for Sør-Hålogaland bispedømme har vært preget av et betydelig merforbruk fra 2017. Til sammen var dette på kr 2 140 000 for alle budsjettgruppene og gikk til nedtrekk på driftsrammen for 2018. Til tross for dette viser regnskapet for 2018 et samlet mindreforbruk på kr 767 000. Isolert sett for presteskapet og kontoret i budsjettgruppe 1A, er mindreforbruket på kr 433 000. Dette er et resultat av stram økonomistyring med fokus på økonomirutiner, samt at tidligere års vedtatte stillingsreduksjoner har hatt full effekt.

Vakansesituasjonen i presteskapet gir grunn til bekymring. Det er krevende å opprettholde prestedekningen i bispedømmet på grunn av lav tilgang til kvalifiserte søkere til ledige stillinger. Bispedømmet har i tillegg flere små menigheter med store reiseavstander, der det kirkelige arbeidet rammes hardt ved vakanser eller annet fravær. I regnskapet for 2018 gir dette seg spesielt utslag i form av et betydelig merforbruk på reiseutgifter i forhold til budsjett.

Oppsummert er det likevel gledelig å konstatere at bispedømmerådet har lyktes med å ta ned tidligere års merforbruk. Folkekirken står sterkt her i nord, og vi mener vi som bispedømmeråd står godt rustet for det videre arbeidet med å opprettholde denne posisjonen.

Bodø 15. februar 2019

Marit Hermstad

bispedømmerådsleder

Jan-Kjell Jonassen

stiftsdirektør

Budsjettgruppe 1A

Tildeling til lønn og drift i budsjettgruppe 1A var i 2018 på til sammen kr 80 514 000. Dette er inkludert et nedtrekk på kr 2 204 000, som gjaldt overført merforbruk fra 2017. Totalt ble det utgiftsført kr 80 081 000, som gir et mindreforbruk på kr 433 000.

1A - Driftsregnskapet. Tall i 1000-kr	2018		
	Regnskap	Budsjett	Avvik
Inntekter (kontoklasse 3)	-1 635	-2 517	-882
Tilskudd til eksterne (kontoklasse 4)	169	130	-39
Lønn (kontoklasse 5)	69 756	72 185	2 429
Drift (kontoklasse 6, 7, 8)	11 791	10 716	-1 075
Sum budsjettgruppe 1A	80 081	80 514	433

Når det gjelder kontoklasse 3 og mindreinntekter på kr 882 000, skyldes dette at en budsjettert inntekt på kr 530 000, refusjon for studentpresten fra Nord universitet og Studentsamskipnaden, i stedet ble regnskapsført som lønnsrefusjon i kontoklasse 5. Videre var det budsjettert med kr 195 000 i tilskudd fra Nordland fylkeskommune til prosjektet «Pilegrim i Nord», som ikke ble innvilget av fylkeskommunen. Det var også budsjettert med kr 438 000 inntekter fra utjevningssmidler trosopplæring og restmidler diakoni/undervisning fra budsjettgruppe 1B til trosopplæringstiltak i regi av kontoret, delfinansiering av diakonstilling, samt administrasjon av tilskuddsordningen. Dette ble ikke effektuert på grunn av mindreforbruk i budsjettgruppe 1A. På den annen side mottok Sør-Hålogaland kr 453 000 i tilskudd fra Bispemøtet i forbindelse med VTP/VTVT-samlingen i Bodø i juni, mens det opprinnelig var budsjettert kr 360 000 i tilskudd. Den økte inntekten gikk i sin helhet til å dekke merutgifter i forbindelse med samlingen.

Kontoklasse 4, tilskudd til eksterne, gjelder tilskudd til Sør-Hålogaland kirkevergelag, tilskudd til menigheter som har visitas, samt tilskudd til kirkemusikalske tiltak. Dette er tilskuddsordninger i regi av Sør-Hålogaland bispedømmeråd og kommer i tillegg til de sentrale tilskuddsordningene i budsjettgruppe 1B. Når det gjelder mindreforbruket på lønn i kontoklasse 5 på kr 2 429 000, er deler av dette forklart over på grunn av lønnsrefusjon for studentpresten. I tillegg er 0,4 årsverk sykehus- og studentprest i Narvik betalt over drift, men finansiert av lønnsbudsjettet til Ofoten prosti. Det resterende mindreforbruket på lønn skyldes vakanser både i presteskaper og ved kontoret, samt økte syke- og fødselspengerefusjoner fra NAV i forhold til budsjettet. Til sammen mottok Sør-Hålogaland bispedømmeråd kr 2 752 000 i NAV-refusjoner, noe som gir en merinntekt på kr 852 000.

Kontoklassene 6, 7 og 8 gjelder annen drift, reiseutgifter, samt finanskostnader og har et merforbruk på til sammen kr 1 075 000. Dette skyldes hovedsakelig utgifter til reise, som har et merforbruk i forhold til budsjett på hele kr 1 336 000. Noe av dette kan forklares på grunn

av kostbare vikarløsninger som følge av vakante prestestillinger, både for eget personell og midlertidig innleid personell. Men, merforbruket på reise viser at det er behov for en større gjennomgang av reisevirksomheten både i prestskapet og kontoret. Når det gjelder annen drift, så viser regnskapet et mindreforbruk på kr 250 000 i forhold til budsjett.

Budsjettgruppe 1B og andre tilskudd

Tildeling til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk i budsjettgruppe 1B, samt andre tilskudd, var i 2018 på til sammen kr 32 033 000. Dette er inkludert en tilførsel på kr 64 000 på grunn av mindreforbruk i budsjettgruppe 1B i 2017. Totalt ble det utgiftsført kr 31 699 000, som gir et mindreforbruk på kr 334 000.

1B, 2, 3 m.fl. - Tilskudd. Tall i 1000-kr	2018		
	Regnskap	Budsjett	Avvik
1B Trosopplæring	16 312	16 813	501
1B Diakoni/Undervisning/Kirkemusikk m.m.	14 778	14 588	-190
1B Domkirke (Oslo og Nidaros)	-	-	-
Gruppe 2	100	100	-
Gruppe 3 (kun KR)	-	-	-
Annet (inkl Ovf utbet til eksterne)	510	532	22
Sum budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl.	31 699	32 033	334

For budsjettgruppe 1B er det et mindreforbruk på kr 501 000 for tilskudd til trosopplæring og utjevningssmidler til trosopplæring. Mindreforbruket skyldes at flere tidligere prosjekt er avsluttet kombinert med få søkere og en stram økonomistyring fra bispedømmekontoret. For tilskudd til stillinger innenfor diakoni og undervisning er det et merforbruk på kr 190 000. På grunn av tidligere års vakanser og sykefravær er det lagt inn flere stillinger i tilskuddsordningen enn det som i utgangspunktet er finansiert. I 2018 var det gledelig nok lite av både vakanser og sykefravær, men som medførte et lite merforbruk isolert sett for diakoni og undervisning. Det ble derfor ikke utbetalt restmidler for diakoni og undervisning. I 2018 fikk Sør-Hålogaland bispedømmeråd tildelt kr 100 000 over budsjettgruppe 2 fra Mellomkirkelig råd til Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen (SKKB). Tildelingen er brukt til reiser i forbindelse med rådsmøter, samt kontingent.

Særskilt om Ovf-tilskuddet

Ovf-tilskuddet for 2018 var på kr 532 000. Det ble fordelt ut kr 510 000 etter søknad fra tilskuddsmottakerne. Et lite mindreforbruk på kr 22 000 skyldes at det var få kvalifiserte søkere. Innenfor diakoni ble det delt ut til sammen kr 70 000. Av dette ble kr 50 000 tildelt Kirkens bymisjon i Bodø til lavterskeltilbudet «Møtestedet», samt kr 20 000 til Hamarøy menighetsråd til et diakonalt tiltak for hørselshemmede. Innenfor Kirkemusikk og Kultur ble

det delt ut kr 150 000 i driftsstøtte til Kirkemusikksenter i Nord. Kirkemusikksenter Nord mottok i tillegg kr 30 000 i støtte til kurs for unge organister. Under andre fellestiltak ble det tildelt kr 260 000 til å dekke deler av stillingen som SMM-rådgiver ved bispedømmekontoret.

Spesifikasjon av Ovf-midlene:

	2018
Ovf. Tall i 1000-kr	Regnskap
Administrasjon	-
Diakoni	70
Barn og unge	-
Gudstjenesteliv	-
Kirkemusikk og kultur	180
Samisk kirkeliv	-
Andre fellestiltak (inkl SMM)	260
Internasjonale og økumeniske organisasjoner	-
Ovf total (for rapportering til Ovf)	510

Risikovurdering økonomi

For bispedømmerådets økonomiske rammebetingelser vurderes faren for et betydelig kutt i rammen som følge av lavere oppslutning om kirken, både politisk eller blant innbyggerne, å utgjøre en moderat risikofaktor. Når det gjelder faren for at bispedømmerådet ikke oppnår økonomisk balanse er risikobildet nedjustert i forhold til året før, fra å være en vesentlig risikofaktor til å være en moderat risikofaktor. Dette skyldes at bispedømmerådet har lyktes med å få kontroll på økonomien etter noen år med relativt høyt merforbruk. For å opprettholde balansen mellom regnskap og budsjett er det viktig med fortsatt fokus på økonomistyring og rapporteringsrutiner.

Sluttord

Stiftsdirektøren er tilfreds med at bispedømmerådet har lyktes med å ta ned tidligere års merforbruk og snu dette til et lite mindreforbruk i regnskapet for 2018. Det har gjennom hele året vært fokus på økonomistyring, samt regnskaps- og rapporteringsrutiner.

Vakansesituasjonen i presteskaperet gjør det på den ene siden mindre komplisert å kutte i kostnadene, men på den annen side er det kostnadskrevenende opprettholde en forsvarlig prestedekning, gjennom dyre vikarløsninger, bruk av overtid og økt reisevirksomhet.

Regnskapsrapport for budsjettgruppe 1A, brutt ned på kontogrupper

Gruppe 1A Kontoret og presteskabet	Budsjett 2018	Regnskap 2018	Avvik 2018
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-110 000	-252 532	142 532
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinnt.	-997 013	-303 621	-693 392
3xxx - Andre inntekter	-1 410 000	-1 078 715	-331 285
Sum inntekter	-2 517 013	-1 634 867	-882 146
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd	130 000	168 600	-38 600
Sum tilskudd mv	130 000	168 600	-38 600
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	66 879 489	62 837 369	4 042 120
5005 - Diverse tillegg	2 514 501	1 755 450	759 051
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	0	2 992 192	-2 992 192
52xx - Fordeler i arbeidsforhold	0	4 882	-4 882
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	609 525	747 422	-137 897
540x – Arbeidsgiveravgift	4 145 159	3 932 404	212 755
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-1 900 000	-2 752 187	852 187
5999 - Refusjon lønnskostnader	-255 000	-666 851	411 851
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	191 500	905 056	-713 556
Sum Lønn og godtgjørelser	72 185 174	69 755 737	2 429 437
60xx – Avskrivninger	121 400	121 340	60
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 252 000	1 100 598	151 402
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	65 000	150 782	-85 782
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautst., programvare, rekvisita mv	91 000	206 887	-115 887
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	50 000	47 933	2 067
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	2 786 502	3 222 742	-436 240
6796 – Flytting	450 000	288 580	161 420
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	42 000	124 310	-82 310
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	1 198 310	989 984	208 326
69xx - Telefon, porto mv	638 000	191 422	446 578
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	6 694 212	6 444 578	249 634
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	3 968 088	5 304 421	-1 336 333
74xx - Medlemskontingent og gaver	48 000	28 854	19 146
77xx - Annen kostnad	5 539	11 804	-6 265
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	4 021 627	5 345 079	-1 323 452
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	0	1 735	-1 735
Sum Finanskostnader og overføringer	0	1735	-1735
Sum Gruppe 1A presteskabet og kontoret	80 514 000	80 080 862	433 138